

Pionirji naprednega čebelarstva

JOSIP KORBAR – CVET Z DREVEŠA SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA prof. PAVEL ZALETEL

Letos mineva 165 let od rojstva in 90 let od smrti Josipa Korbarja, moža, ki sodi med tiste številne Slovence, ki so veliko svojega časa in premoženja žrtvovali za gospodarski in nacionalni napredek svojega naroda, a so s smrtjo skoraj popolnoma izginili z našega zgodovinskega odra. Ostali so le sledovi njegovega neumornega dela. V njih bo ostal prisoten na vzhodnem obrobju Ljubljane še dolgo po tem, ko bo njegovo ime že popolnoma pozabljeno.

Josip Korbar se je rodil 11. 3. 1824. leta. Zaradi revščine v družini je že s šestim letom odšel služiti za pastirja. Tako se je začel ukvarjati z živino že v rani mladosti. V začetku zradi prisile, pozneje pa zaradi ljubezni do nje. Kot je sam rad poudarjal, je imel srečo, da je vedno služil le dobri gospodarjem, ki so ga sprejeli skoraj kot za svojega. Pasel je ovce. Pozneje govedo. Bil je izredno nadarjen, obenem pa je imel neverjetno dober spomin. Kar je nekajkrat slišal ali videl, si je zapomnil za celo življenje. Zaradi svoje radovednosti in ukaželjnosti je vedno opazoval, kako so zdravili ali drugače pomagali živini, zato si je kaj hitro osvojil potrebno znanje za pomoč živini. Že pri petnajstih letih so ga klicali na pomoč bolni in ponesrečeni živini, in to ne samo kmetje iz vasi, v kateri je služil, pač pa tudi iz sosednjih vasi. Gospodarji so bili ponosni na svojega »posla«, ki je s svojim delom širil ugled tudi njim.

S šestim letom je začel tudi svojo čebelarstvo kariero. Čeprav je bil večkrat videti, kot da ima ošpice, mu ljubezen do čebel ni usahnila. Toda svojih čebel ni imel. Vse družine, ki jih je dobil v dar ali jih je kot pobegle roje ujel, je takoj prodal. Izkupiček zanje pa je z drugim denarjem hranil pri gospodarju. Ko se je denarja nabralo za zlatnik, ga je shranil v svoj vedno odklenjeni in zdavnaj odsluženi leseni kovček z dvojnimi dnom. V denarju je videl možnost za uresničitev svojega življenjskega cilja.

Čeprav je bil hlapec in še miad povrhu, so ga kmečki gospodarji pri pogovorih o ži-

Josip Korbar 1824–1899

vinoreji in poljedelstvu radi sprejemali v svoje vrste. S svojimi predlogi in nasveti je bil skromen in nevsiljiv, zato je bil vedno in povsod dobrodošel. Ko se mu je ponudila priložnost, da prevzame mesto oskrbnika na manjšem graščinskem posestvu, jo je z veseljem sprejel. Čeprav je bil nepismen, je službo opravljal vestno in uspešno. Znal pa je na pamet, kot računalnik, računati vse štiri računske operacije. Številke in števila je znal tudi brati in zapisovati. Po šestih letih oskrbniškega službovanja je prevzel mesto kletarja. To delo je opravljal tri leta, ko mu je prijatelj sporočil, da v Šiški nad Ljubljano nekdo prodaja zemljiško posest, ki leži v Sp. Hrušici pri Ljubljani. Kupil je posestvo in zanj dal vse svoje prihranke ter še predujem na zaluzek naslednjega leta. Ko mu je služba potekla, se je preselil v Sp. Hrušico in se poročil s kuharico. Menda je rekel svoji ženi na poročnem slavju: »Do sedaj sem delal za druge in s

tem tudi zase. Sedaj pa bom delal za naju in s tem tudi za druge!»

Posestvo je bilo v zelo slabem stanju. Zgradbe so razpadale. Zemljišča so bila slabo ali celo neobdelana. Korbar pa je bil brez vsakega denarja. Začel je kupovati mršave vole, jih spital in po železnici pošiljal celo na Dunaj in v Trst. Denar za prve si je moral sposoditi. Bil je med prvimi, ki so spoznali, da jim lahko koristi tudi novo speljana železnica. Dobro znanje nemščine in za silo italijanščine ter madžarščine mu je pri trgovanju še kako prav prišlo.

Zaprli je dvojni kozolec in v njem uredil začasni hlev. Stari hlev je podrl in na njegovem mestu sezidal velikega in sodobnega. Ko je bil hlev dograjen, ga je napolnil z govejo živino. Mlekaric ni imel, pač pa le klavno živino. Za hlevi so prišla na vrsto gospodarska poslopja. Stanovanjska hiša je bila ves ta čas v zelo slabem stanju. Za silo je obnovil le streho. Šele ko je bilo vse pozidano in dograjeno, je zgradil tudi stanovanjsko hišo. Z dograditvijo hiše je prenehal s trgovanjem živine. Tovrstna trgovina je namreč propadala. Tedaj je odprl gostilno. Za pijačo je skrbel sam, za kuhinjo pa žena. Kaj hitro je postala gostilna znana tudi Ljubljčanom. Med tednom je bilo pred gostilno privezanih še in še konj, ki so vlekli težke voze, ob nedeljah in praznikih pa takih, ki so vozili zapravljenke, koleslje pa tudi kočije. Posel z gostilno je cvetel. Že pred leti pridobljeno znanje o kletarstvu in kuhi se je obrestovalo. Vse, česar se je Josip lotil, mu je uspelo. Bil pa je tudi zelo marljiv. Zjutraj je vedno vstal prvi in zvečer odšel zadnji k počitku. Če ni bilo vse urejeno in na svojem mestu, je bilo hudo. Toda na nikogar ni nikoli kričal. »Grešniku« je le povedal, da bi to in to moralo biti narejeno tako in tako. To je zaleglo več kot vsako vpitje. Vsakega je za vsako napako opomnil le dvakrat. Tretjič je moral od hiše. Za hlapce in deklice je bilo pri hiši veliko dela. Toda plačeval jih je tako dobro kot nihče drug.

Kadar je bil utrujen ali zaskrbljen ali kadar je kaj načrtoval, je posedel uro pa tudi dve pred čebelnjakom. Trdil je, da je marsikateri problem rešil prav pred čebelnjakom. Prve čebelje družine si je priskrbel že prvo leto svojega bivanja v Hrušici. Že pred letom in pol, ko je kupoval posestvo, je pri ogledu gozda, ki je spadal k hiši, opazil v

nekaterih drevesnih duplih »divje čebele«. Izrezal je satje dvema družinama in ju prestavil v kranjič. Da bi mu čebele ne ušle nazaj v gozd (ki je bil preblizu hiše), je kranjiča prenesel prek Golovca k prijatelju Mateju Žitniku (?). Še isto jesen jih je prinesel domov. Ko so se mu družine namnožile, je dal zanje izdelati čebelnjak za 30 kranjičev. Kaj kmalu je bil premajhen. Dal si je narediti večjega. Toda tudi ta je bil kmalu pretesen. Leta 1878 je postavil čebelnjak za 120 kranjičev. To je bil eden največjih, če ne celo največji čebelnjak v tem času v vzhodnem predelu Ljubljane. Čebele je vozil na ajdovo pašo na Sorško polje, na hojevo pa pod Krim. V začetku jih je prevažal sam. Nato je organiziral skupni prevoz čebel vseh čebelarjev zahodnega območja občine. Tako je marsikatero noč odpeljalo izpred Korbarjeve gostilne deset pa tudi več voz čebel. Vosek je prodajal ljubljanskim svečarjem, med pa v Ljubljano, Celovec, na Dunaj in v Trst.

Uredil si je tudi velik sadovnjak. Pretežni del sadja je posušil. Posebnost njegove gostilne je bila tudi ta, da so bile v »ekstra cimru« na mizah vedno skleda s suhim sadjem (krhlji, suhe hruške). V spomladanskem času se je v njegovem sadovnjaku marsikdo naučil cepljenja sadnega drevja.

Pomagal je povsod in vsakomur. Velikokrat so ga klicali zaradi obolelih živali. Toda v vsak hlev je prišel zaradi enake ali podobne nezgode samo dvakrat. Vsakega mu je dejal: »Dobro glej! Tretjič boš moral opraviti to delo sam!«. Denar je posojal za nizke obresti. Ni pa pri njem dobil posojila nihče, ki je popival v njegovi ali drugi gostilni. Trdil je, da nihče, ki išče utehe v pijači, ne more v življenju doseči ničesar. Najraje je posojal mladim, zavzetim gospodarjem. Ljudje so ga zelo spoštovali. Zaradi spoštovanja, poštenja, marljivosti in uspešnosti pri delu so ga kmalu izvolili za svojega župana. Kot župan si je zadal nalogo, da bo v Hrušici zgradil šolo, da bo zahodnemu delu občine priboril faro in da bo občina dobila svojo pošto.

Prvo in zadnje se mu je posrečilo, drugo pa ne. Šele leta 1962 (63 let po Korbarjevi smrti) je kraj dobil faro s sedežem, v Štepanji vsi in ne v Hrušici. Da bi Hrušica dobila faro in s tem cerkev, se veliko pozneje ni posrečilo niti šempetrskemu županu Janku Petriču. Nasprotja so bila v

Hrušici prevelika. Pri reorganizaciji poštne službe je uspel kraju pridobiti pošto. Dvakrat na teden se je odpeljal z vozom v Zalog po morebitno pošto, ki jo je potem dostavil njegov hlapec. »Pisarniška dela« mu je vodila hči Marija, ki je končala ljubljanske šole. Pošta je bila v hiši še po prvi svetovni vojni, ko jo je vodil njegov sin Franc.

Čeprav je bil sam nepismen, je poslal vse svoje otroke v šole. Bolelo ga je, da so bile vse šole, kolikor jih je sploh bilo, nemške. Celo začetne – osnovne. Začel je z akcijo za graditev osnovne šole. Sam je daroval zemljišče oziroma je dal svoje v zameno za tisto, na katerem stoji šola. Zemljiški posestniki Bizovika, obeh Hrušic, Fužin in Štepanje vasi pa so darovali po eno ali dve smreki. Brezplačno so opravili tudi prevoze peska, apna, kamenja in drugega. Vaščani teh vasi so brezplačno opravili tudi vsa težaška dela. Slavnostna otvoritev šole je bila jeseni 1884, ko se je v njej začel tudi pouk. Šola je bila enorzredna. Šele 17 let pozneje so jo razširili. Korbar je dal na svoje stroške šoli zgraditi čebelnjak. Prvi učitelj Franc Klinar (?) je sprejel v oskrbo pet čebeljih družin v kranjičih, ki pa so ostale Korbarjeva last. Učitelj oziroma nadučitelj je prosto razpolagal z medom in čebeljimi družinami, ki so se namnožile z rojenjem. Zato pa je moral učence poučevati čebelarstva. Korbar sam pa je učil učence sadjarstva v svojem sadovnjaku. Čebele so ostale pri šoli skoraj do druge svetovne vojne. Zadnji nadučitelj pa je imel svoje čebele.

Dve leti po otvoritvi šole je Josipu zbolela žena. V začetku je bolezen še nekako prenašala. Toda iz leta v leto je bilo slabše. Ko je nekega večera vsa obnemogla sedela s svojim možem na gostilniškem vrtu, so na Osredku peli hruševski fantje. Poslušala jih je vsa zamaknjena. Možu je zaupala, da bi bila presrečna, če bi tudi njej vsaj enkrat v življenju fantje zapeli podoknico, ker tega pač ni doživela. To je slučajno slišal tudi učitelj Klinar in to sporočil fantom. Korbarja sta na to že pozabila, ko se je na

predvečer Korbaričinega godu (Marija Rožnovenska – 7. oktober) zaslislalo pod spalničnim oknom petje. Pevce je vodil učitelj Klinar. Korbarica je bila presrečna, Korbar pa je že pred koncem prve pesmi stal pri fantih, da mu ne bi ušli. Po končanem petju je pevce povabil v hišo. Pogostil jih je z vsem, kar sta premogla kuhinja in klet. Od tega dne dalje so fantje peli Korbarici podoknico vsako leto na predvečer njenega godu, in to do njene smrti. Umrli je pozimi leta 1896. Tega leta pevcev ni bil več k hiši. Korbarja je ženina smrt zelo prizadela. Preveč sta bila navezana eden na drugega. Preveč jo je ljubil. Začel je hirati. Umrli je tri leta po ženini smrti, spomladi leta 1899. Ubila ga je žalost. Pokopan je na pokopališču v Štepanji vasi. Z oporoko je zavezal sina Franceta, da je razprodal vseh 107 naseljenih kranjičev. Sinu je ostalo le 11 dunajčanov. Vsakdo je lahko kupil kvečjemu dva kranjiča. Kupec je moral imeti hišo, v hlevu vsaj kozo in ni smel biti gruntar niti polgruntar. Josip je bil prepričan, da rejcu čebel lahko škodujejo gospodar in sosedje, če nima svojega zemljišča. Tisti človek, ki nima ljubezni do drugih živali, zagotovo tudi ne bo imel ljubezni do čebel. Cena kranjiča s čebelami vred pa je bila cena dveh kilogramov medu. Tako je s prodajo po svoji smrti dosegel, da so mnogi v občini začeli na novo čebelariti.

Josip Korbar je res veliko storil za svojo občino. Čas pa je šel tudi po njegovi smrti neizprosno naprej. Ko je hriševska šola praznovala 90 let svojega obstoja, so govorniki še poudarjali njen pomen za celotni zahodni del občine in zasluge Josipa Korbarja. Ob 100-letnici je bilo izgovorjenih mnogo lepih političnih besed, o sami šoli bore malo, Korbarja pa ni nihče niti omenil. Morda bi zaradi vsega svojega dela le zaslužil vsaj malo pozornosti, če si že ni zaslužil skromne spominske plošče.

Danes na Korbarjevini doraščajo že Josipovi prapravniki. Čebel pri hiši ni več. Tudi pri najmlajših pa je zakoreninjena ljubezen do zemlje in živine.

Naročnina za SLOVENSKEGA ČEBELARJA ZA LETO 1990
(ZA NEČLANE), plačana v novembru 1989, znaša **800.000 din.**